

La Falo de U?ero-Domo

The Project Gutenberg EBook of La Falo de Usxero-Domo, by Edgar Poe This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: La Falo de Usxero-Domo The Fall of the House of Usher

Author: Edgar Poe

Translator: Edwin Grobe

Release Date: January 31, 2006 [EBook #17425]

Language: Esperanto

Character set encoding: ASCII

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK LA FALO DE USXERO-DOMO ***

Produced by Robert L. Read, William Patterson and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

LA FALO DE USXERO-DOMO

NOVELO DE USONA VERKISTO EDGAR ALLAN POE (1809-1849)

Esperantigis EDWIN GROBE

Arizona-Stelo-Eldonejo 1620 North Sunset Drive Tempe, Arizona 85281-1550, Usono 2000

Edgar Allan Poe: "LA FALO DE USXERO-DOMO"

Origina Anglalingva Titolo: "THE FALL OF THE HOUSE OF USHER"

LA FALO DE USXERO-DOMO

Dum la tuta daŭro de teda, malhela, sensona tago en la auxuno de la jaro, kiam la nuboj pendis preme kaj malalte en la cxielo, mi pasis sola, sur cxevalo, tra malkutime morna kamparregiono; kaj finfine min trovis, dum estigxis la vesperaj ombroj, cxe vidpunkto pri la melankolia Usxero-Domo. Mi malscias la kialon de tio--sed je la unua ekvido pri la konstruajxo, sento de netolerebla malfelicxo invadis mian spiriton. Mi diras "netolerebla" cxar trankviligis tiun senton nenia duonplezuriga (cxar poezia) sensaco kiun kutime registras la menso alfronte al la plej severaj naturaj bildoj pri sovagxeco aux teruro. Mi rigardis la scenon antaux mi--la nuran domon kaj la simplajn pejzagxtraĵojn de la bieno--la mornajn murojn--la malplenajn okulspektajn fenestrojn--kelkajn fetorajn kareksojn--kaj kelkajn blankajn trunkojn de putrintaj arboj--kun nepra depremo de animo kiun mi scipovas kompari kun nenia surtera sensaco pli tauxge ol kun la postrevo de opiofestinto--la amara replongxo en cxiutagan vivadon--la malbelega forfalo de la vualo. Ekestis glaciigxo, sinkado, malsanigxo de la koro--senkompensa morneco de pensado kiun sukcesis survoĵigi gxis sublimeco nenia premeo de la imagpovo. Kio--mi pauxzis por primediti la temon--kio min tiom maltrankviligis dum mi rigardis Usxero-Domon? Estis mistero nepre nesolvebla; cetere mi malsukcesis barakti kun la ombraj fantazioj kiuj min kunpremis dum mi meditadis. Mi devis min turni al la maltauxga konkludo ke, dum sendube ja ekzistas kombinoj de tre simplaj naturaj objektoj havantaj la povon nin tiel afekcii, tamen la analizo de tiu povo nombrigxas inter konsideradoj preterpasantaj nian komprenon. Eblas, mi pensis, ke simpla malsama arangxo de la trajtoj de la sceno, de la detaloj de la bildo, suficxos por aliigi aux ecx entute nuligi ties kapablon fari malfelicxan efekton; kaj, responde al tiu hipotezo, mi bridrimenis mian cxevalon cxe la kruta bordo de nigra kaj nebularda lageto kusxanta en senbrua heleco apud la logxejo kaj subenrigardis--sed kun tremego ecx pli ekscitanta ol antauxe--la rearangxitaĵojn kaj inversigitajn bildojn pri la griza karekso kaj la makabraj arbotrunkoj kaj la okulsimilaj fenestroj.

Tamen en cxi tiu domo de morneco mi nun celis gastadi dum kelkaj semajnoj. Gxia proprietanto, Roderiko Usxero, estis unu el miaj plej intimaj amikoj dum nia knabeco; tamen multaj jaroj forpasis ekde nia lasta renkontigxo. Letero, tamen, atingintis min en fora regiono de la lando--letero de li--kiu, pro sia senbride petema karaktero, invitis nur vivpersonan respondon. La manuskripto vidigis indicojn pri nervoza maltrankvilo. La leterinto priparolis seriozegan korpan malsanon--mensan malsanon kiu lin premas--kaj pri sincera deziro vidi min, kiel lian plej bonan, kaj efektive solan amikon, kun la celo, pere de la plezuro de mia kompanio, iom malpligrandigi lian malsanon. Estis la maniero en kiu dirlitis cxio tio, kaj multe pli--estis la sxajna *koreco* kiu akompanis la peton--kiu malpermesis min heziti; rezulte mi obeis tujege kion mi daŭre konsideris ege malkutima alvoko.

Kvankam, kiel knaboj, ni estis ecx intimaj kunirantoj, mi malmulte sciis tamen pri mia amiko. Lia distancemo estis cxiam ekscesa kaj konstanta. Mi konsciis tamen ke lia ege antikva familio estis fama, jam en forpasintaj epokoj, por aparta sensivo de temperamento sin montranta, dum longaj periodoj, en multaj verkoj de laŭdeginda arto kaj, pli lastatempe, en ripetitaj faroj de malavarega sed senfanfarona almozo, kaj cetere en pasia sindedicxo al la komplikajxoj, eble ecx pli ol al la tradiciaj kaj facile rekoneblaj belecoj, de la muzikaj sciencoj. Mi eksciis ankaux la ege rimarkindan fakton ke la tigo de la Usxera gento, kvankam gxuante longtempajn honorojn, neniam fondis daŭran brancon; alivorte, ke la tuta familio sin limigis al rekta devenlinio kaj cxiam, krom ege malgravaj kaj ege provizoraj varioj, ade sin limigas tiel. Estis tiu manko, mi konsideris, primeditante la perfektan mantenadon de la lokalo kaj la agnoskatan karakteron de la gento, kaj spekulativante pri la ebla influo kiun la unua, dum la longa preterpaso de jarcentoj, povintus trudi al la alia--estis tiu manko, eble, de akcesora idaro, kaj la rezultinta sendevia transdono, de patro al filo, de la hereda posedajxo kun la nomo, kiu, finfine, tiomgrade kunidentigis la du ke la origina nomo de la bieno aliigxis en

la kuriozan kaj dubasencan nomon "Usxero-Domo"--nomon sxajnantan ampleksi en la mensoj de la kamparanaro gxin uzanta, kaj la familion kaj la familian domon.

Mi diris ke la sola rezulto de mia iom knabeca eksperimento--mia subenrigardado en la lageton--estis pliprofundigo de la unua malkutima efekto. Estas sendube ke la konscio pri la rapida pligrandigo de mia supersticxo--cxar kial mi hezitu gxin nomi tia?--utilis cxefe por plirapidigi tiun pligrandigon mem. Jam de longa tempo mi konscias ke tia estas la paradoksa legxo pri cxiuj sentoj bazitaj sur la teruro. Kaj eble pro tiu sola kialo okazis ke, kiam denove mi levis la rigardon gxis la domo mem, for de ties bildo en la lagetato, ekkreskis en mia menso stranga fantazio--fantazio tiel ridinda ke mi konsentas gxin menciigi nur por elmontri la viglan forton de la sensacoj kiuj min premis. Mi tiel aktivigintis mian imagpovon ke mi komencis pensi efektive ke super la tutaj domego kaj bieno pendas etoso propra nur al ili kaj al ilia cxirkauxejo--etoso havanta nenian rilaton kun la aero de la cxielo, sed levigxinta el la putrintaj arboj kaj la griza muro kaj la silenta lagetato--pesta kaj mistika vaporo, malhela, malenergia, apenaux videbla, plumba.

Forskuinte de sur mia spirito tion kio povintus esti nur songxo, mi rigardis pli proksimdetale la veran aspekton de la konstruajxo. Gxia cxefa trajto sxajnis esti tiu de ekscesa antikveco. La miskolorigxo kauzita de la forpasintaj epokoj estis granda. Etaj fungoj sin sternintis sur la tutan eksterajxon kaj pendis el la aleroj en subtila, implikita retajxo. Malgraux tio videblis tamen nenia eksterordinara kadukeco. Forfalintis nenia parto de la masonajxo; kaj sxajnis esti sovagxa malkonformeco inter ties dauxre perfekta kunligo de eroj kaj la dispecigxanta stato de la unuopaj sxtonoj. Tiurilate la situacio multe memorigis al mi la sxajnigan tutecon de malnova lignajxo putrinta dum longaj jaroj en iu forgesita kelo sen difektigxi pro la interrompa spirado de la ekstera aero. Krom tiu indikajxo pri vastskala putreco, tamen, la konstruajxo elmontris malmultajn signojn pri malstabileco. Eble la rigardo de kontrolanta observanto konstatintus apenaux percepteblan fendeton, kiu, etendigxante ekde la tegmento de la domo sur la fasado, estigis vojon suben laux la muro en zigzaga direkto, gxis sin perdigi en la morozajn akvojn de la lagetato.

Rimarkinte tiujn aspektajxojn, mi rajdis trans mallongan digvojon gxis la domo. Atendanta servanto ricevis mian cxevalon kaj mi eniris la gotikan arkopasejon de la halo. Sxtelpasxa valetto kondukis min de tie, en silento, tra multaj malhelaj kaj kompleksaj koridoroj gxis la laborejo de sia mastro. Multe da tio kion mi renkontis survoje helpis, mi malscias kiel, pligrandigi la malklarajn sentojn pri kiuj mi jam parolis. Dum la objektoj min cxirkauxantaj--dum la cxizajxo de la plafonoj, la sombraj tapiserioj sur la muroj, la ebena nigreco de la plankoj, kaj la fantasmagoriaj armoriaj trofeoj kiuj klakadis dum mi preterpasis, estis nur aferoj al kiuj, aux similaj al tiuj al kiuj mi jam alkutimigxis ekde mia infaneco--dum mi malkuragxis malagnoski kiom konata estas cxio tio--tamen mi miris ekkonsciante kiom malkonataj estas la fantazioj kiujn estigis tiuj kutimaj bildoj. Sur unu el la sxtuparoj mi renkontis la familian kuraciston. Lia mieno, mi pensis, elmontris kunmiksitan aspekton de malnobla ruzado kaj perplekseco. Li salutis min timege kaj preterpasis. Jxetgeste nun la servanto malfermis pardon kaj min kondukis antaux sian mastron.

La cxambro en kiu mi min trovis estis ege granda kaj alta. La fenestroj estis longaj, mallargxaj kaj pintigitaj kaj situis tiom for disde la nigra kverka planko ke nepre maleblis ilin atingi de interne. Malfortaj briletoj de rugxigita lumo malfermis vojon tra la pergolitaj vitroj kaj helpis suficxe distingigi la plej elstarantajn objektojn de la cxirkauxejo; la rigardo penadis sensukcese tamen atingi la plej malproksimajn angulojn de la cxambro kaj la kasxanguletojn de la volbigita kaj fretigita plafono. Malhelaj drapajxo surpendis la murojn. La gxenerala meblaro estis abunda, senkomforta, antikva kaj cxifona. Multaj libroj kaj muzikiloj cxirkauxkusxis en sporada arangxo, sed sen vigligi la scenon. Mi sentis min kvazaux enspiri etoson de malgxajo. Aspekto de severa, profunda kaj nereacxetebbla melankolio surpendis kaj trapenetris cxion.

Je mia eniro, Usxero starigxis el sofo sur kiu li kusxis plenlonge kaj min salutis kun vigla varmeco kiu enhavis, laux mia unua takso, iom troigitan afablecon--la retenitan agon de enuigita mondcivitano. Ekrigardeto tamen sur lian vizagxon min konvinkis pri lia nepra sincereco. Ni sidigxis kaj dum kelkaj momentoj, dum li diris nenian vorton, mi lin spektadis kun sento duonkompata, duonmira. Efektive, neniam antauxe viro tiom multe sxangigxis en tiom mallonga periodo kiom Roderiko Usxero! Nur malfacile mi

sukcesis rekoni en la pala estajxo sidanta antaux mi la kunulon de mia frua knabeco. Tamen la karaktero de lia vizagxo estintis en cxiuj momentoj rimarkinda. Kadavera haultkoloro; okuloj grandaj, likvajxaj, preterkompare lumaj; lipoj iom maldikaj kaj ege palaj, sed havantaj belegan kurbigxon; nazo de delikata hebrea formo, sed kun largxeco de spirtruoj malkutima en similaj korperoj; gracie muldita mentono, indikanta pro sia manko de prominenco mankon de morala energio; hararo de pli ol retaspekta moleco kaj maldenseco; tiuj trajtoj, kun preterkutima etendigxo super la regionoj de la tempio, kunkonsistigis vizagxon malfacile forgesotan. Kaj nun en la nura troigo de la reganta karaktero de tiuj trajtoj, kaj de la mieno kiun ili kutimis elmontri, vidigxis tioma sxangigxo ke mi malcertis al kiu mi parolis. La nun makabra paleco de la haupto, kaj la nun mirakla heleco de la okuloj, antaux cxio surprizis kaj ecx mirigis min. Cetere la silkan hararon li permesintis kreski senatente, kaj dum, en sia sovagxa filandra teksturo, gxi ne falis, sed sxvebis cxirkaux la vizagxo, mi malscipovis, ecx strebegante, rilatigi tiun arabeskan mienon kun iu ajn koncepto pri simpla humaneco.

En la maniero de mia amiko tujege mirigis min ioma nekohereco, ioma nekonstanteco; kaj baldaux mi konsciis ke tio fontas el sinsekvo da malfortaj kaj malutilaj baraktoj supervenki kutiman trepidadon--troabundan nervozan maltrankvilon. Por io de tiu speco efektive jam min pretigis ne nur lia letero, sed ankaux memorajxoj pri kelkaj knabecaj trajtoj, kaj konkludoj estigitaj de liaj strangaj fizika strukturo kaj temperamento. Lia farado estis alterne viveca kaj pauxta. Lia vocxo sxangigxis rapide de trema hezitado (kiam liaj animalaj spiritoj sxajnis stari en nepra kadukeco) al tiu speco de energia precizado--tiu abrupta, peza, senurgha, kaversona eldirmaniero--tiu plumba, memekvilibrata kaj sendifekte modulita guturala eldirarto kiun ni konstatas cxe la perdita ebriulo aux la malrevalorigebla opimangxanto, dum la periodoj de lia plej intensa ekscitigxo.

Estis tial ke li parolis pri la celo de mia vizito, pri sia sincera deziro vidi min, kaj la konsolo kiun li atendis ke mi liveru al li. Li diskutis, iom longadeta, kion li konsideris esti la karaktero de lia malsano. Temis, li diris, pri konstitucia kaj familia malico pri kiu li malesperas malkovri solvon--simpla nervoza kondicxo, li aldonis tujege, kiu baldaux sendube forpasos. Tio sin elmontris en arego da kontrauxnaturaj sensacoj. Kelkaj el tiuj, dum li priskribis ilin, min interesis kaj mistifikis; kvankam, eble, la terminoj kaj la gxenerala maniero de la rakontado min surprizis. Li multe suferis pro morba akreco de la sensoj; nur la plej sensaporaj mangxajxoj tolereblis al li; lia korpo konsentis surporti nur vestajxojn havantajn specialan teksturon; lin gxenis la odoroj de cxiuj floroj; torturis liajn okulojn ecx la plej malforta lumo; kaj nur kelkaj apartaj sonoj, tiuj de kordinstrumentoj, malsukcesis plenigi lin je hororo.

De anomalia terurspecio mi taksis lin servodevigita sklavo. "Mi pereos," li diris, "*devige* mi pereos en tiu lamentinda frenezio. Tiel, tiel, kaj en nenia alia maniero, mi finperdigxos. Mi timegas la eventojn de la estonteco, ne pro ili mem, sed pro iliaj rezultoj. Mi tremegas antaux la penso pri iu ajn okazontajxo, ecx la plej signifa, povonta estigi premon sur tiun netolereblan maltrankvilon de animo. Mi spertas, efektive, nenan malamon al dangxero, krom rilate al ties nepra rezulto--teruro. En tiu senkuragxa--en tiu bedausrinda stato--mi pensas ke baldaux aux post baldaux alvenos la periodo kiam necesos ke mi forlasu mian vivon kaj mian mensan sanon kune, okaze de iu lukto kun la makabra fantomo: TIMO."

Mi eksciis, aldone, iom post iom, kaj pere de interrompitaj kaj dubasencaj indicoj, ceteran malkomunan trajton de lia mensa stato. Katenis lin kelkaj supersticaj efektoj rilate al la domo kiun li enlogxis kaj kiun, jam de multaj jaroj, li neniam eliris--pro influo kies supozita potenco li priskribis al mi en terminoj tro malklaraj por ke mi ilin ripetu cxi-tie--influo efektivigita sur lian spiriton, rezulte de longa suferado, li diris, far kelkaj strangajxoj de la nuraj formo kaj substanco de lia familia domo--efekto kiun la *fizika* aspekto de la grizaj muroj kaj turetoj, kaj de la malklara lageto kiun enrigardis tiuj cxiuj, trudis finfine al la *spirito* de lia ekzisto.

Li agnoskis tamen, kvankam hezite, ke granda parto de la stranga malgxajo kiu lin tiel torturis devenis sendube de pli natura kaj ege pli palpebla fonto--de la severa kaj longe dauxranta malsano--efektive de la versxajne okazonta dissigxo--de tenere amata fratino--lia sola kunstanto dum longaj jaroj--lia lasta kaj sola

parenco en la mondo. "Sxia forpaso," li diris, kun amareco kiun neniam mi forgesos, "lin postlasos (lin la senesperan kaj la malfortan) la lasta de la antikva Usxero-gento." Dum li parolis, Damo Madelino (cxar tiel sxi nomigxis) trapasis malrapide foran parton de la cxambro kaj, sen konscii pri mia cxeesto, malaperis. Mi rigardis sxin kun nepra surprizo kunmiksita kun timego--tamen mi malsukcesis ekspliki tiajn sentojn. Sensaco de stuporo ekpemis min dum mia rigardo postsekvis sxiajn forirantajn pasojn. Kiam iu pordo fermigxis finfine post sxi, mia rigardo sercxis instinkte kaj avide la vizagxon de la frato--sed li kasxintis gxin en la manoj kaj mi rimarkis nur tion ke pli ol kutima paleco sternigxis sur la marasmaj fingroj tra kiuj gutetis multaj pasiaj larmoj.

La malsano de Damo Madelino jam longan tempon rezistis la lertecon de sxiaj kuracistoj. Konstanta apatio, iompostioma forvelkado de la persono, kaj oftaj kvankam efemeraj tendencoj de parte katalepsia karaktero estis la malkutima diagnozo. Gxis nun sxi kontrauxstaris senmanke la premon de sia malsano kaj malkonsentis finfine sin enlitigi; sed dum la vespero de mia alveno cxe la domo, sxi cedis (kiel sxia frato min informis en la nokto kun nedirebla maltrankvilego) al la sterna potenco de la detruanto; kaj mi eksciis ke la ekvido gxuita de mi pri sxia persono estos sendube la lasta kiun mi gxuos--ke la damon, almenaux en viva stato, mi ne plu vidos.

Dum pluraj sekvintaj tagoj sxian nomon menciis nek Usxero nek mi; kaj dum tiu periodo mi min okupis pri seriozaj klopodoj mildigi la melankolion de mia amiko. Ni kunpentris kaj kunlegis; aux mi auxskultis, kvazaux en songxo, la sovagxajn improvizadojn de lia parolanta gitaro. Kaj tial, dum pli kaj pli intima proksimeco kondukis min pli kaj pli senrezerve en la kasxejoj de lia spirito, des pli amare mi konsciis la senutilon de cxiu klopodo felicxigi menson el kiu malheleco, kvazaux iminenta pozitiva valoro, elversxigxis sur cxiujn objektojn de la morala kaj la fizika universo, en unu sencxesa radiado de malgxoj.

Cxiam mi retenos memorajxon pri la multaj solenaj horoj kiujn mi pasigis tiumaniere en soleco kun la mastro de Usxero-Domo. Tamen malsukcese mi entreprenus transliveri ideon pri la preciza karaktero de la studoj aux la okupadoj en kiuj li min aktivigis aux al kiuj li malfermis al mi la vojnon. Ekscitigxema kaj ege kolerema idealismo jxetis sulfuran glaceon sur cxion. Liaj longaj improvizitaj lamentokantoj sin auxdigos cxiam en miaj oreloj. Inter aliaj kantoj, mi retenas dolorige en la menso apartan malkutiman perversajxon kaj ampleksajxon pri la sovagxa melodio de la lasta valso de Fon-Vebero. El la pentrajxo pri kiuj meditadis lia komplika fantazio, kaj kiuj kreskis, tuxxon post tuxxo, en svagecon pri kiu mi tremegis des pli entuziasme, cxar mi tremegis sen konscii la kialon;--el la pentrajxo (tiom vivecaj iliaj bildoj postrestas nun antaux mi) vane mi penadis eligi pli ol eta parto disponebla al la traktopovo de nuraj vortoj. Pro la nepra simpleco, pro la nudeco de siaj desegnajxo, li altiris kaj mirigis atenton. Se iam homa estajxo pentris ideon, tiu estajxo estis Roderiko Usxero. Por mi almenaux--en la cirkonstancoj tiam min cxirkauxantaj--ellevigxis el la puraj abstraktajxo kiujn la hipokondriulo penadis jxeti sur sian drelikon, intenseco de netolerebla mirego, de kiu nenian ombron mi sentis ecx gxis nun starante en kontemplado antaux la agnoskite brilaj tamen tro konkretaj revajxo de Fuselio.

Unu el la fantasmagoriaj konceptajxo de mia amiko, partoprenantan malpli rigide en la spirito de abstraktado, mi penadu priskribi, kvankam nur ombrakopie, en vortoj. Malgranda pentrajxo bildigis la internajxon de ege longa kaj ortangula volbo aux tunelo, kun malaltaj muroj, glataj, blankaj, seninterrompaj, senaparataj. Kelkaj akcesoraj trajtoj de la desegnajxo bone agis por komprenigi ke cxi tiu elfosajxo situas je ege profunda distanco sub la surfaco de la tero. Nenia elirejo videblis en iu ajn parto de ties vasta etendajxo, kaj vidigxis nenia torcxo nek alia artefarita lumfonto; tamen tajdego de intensaj radioj transruligxis cxie kaj banis la tutajxon en makabra kaj maldeca pompo.

Mi jxus parolis pri tiu morba stato de la auxdnervo kiu netolerebligis al la suferanto cxion muzikon, krom kelkaj efektoj de kordinstrumentoj. Estis, eble, la mallargxaj etendoj al kiuj li sin limigis sur la gitaro kiuj naskigis, grandaparte, la fantazian karakteron de liaj prezentadoj. Sed la arda *facileco* de liaj *improvizadoj* maleksplikeblis. Ili fontis, versxajne, kaj en la notoj kaj en la vortoj de liaj strangaj fantaziajxo (cxar ne malofte li sin akompanis per vortrimaj improvizajxo) el tiuj intensaj mensaj sinatento kaj koncentrado kiujn

mi menciis antaŭe, observeblajn, laŭ mia dirajxo, nur dum apartaj momentoj de la plej alta artefarita ekscitigxo. La vortojn de unu el tiuj rapsodioj mi facile memoras. Gxi imponis al mi des pli forte, eble, tia kian li gxin havigis al mi, cxar en la suba aux mistika fluo de ties signifo mi kredis percepti, kaj je la unua fojo, plenan konscion cxe Usxero pri la sxanceligxado de lia altnivela racio sur ties trono. La versoj, kiuj titoligxis "La Hantita Palaco," tekstis proksimume, se ne laŭvorte, jene:

I

En la plej verda el niaj valoj, De bonaj angxeloj enlogxata, Foje bela kaj eleganta palaco-- Radianta palaco--levis la kapon. En la dominio de monarko Penso-- Gxi staris tie! Neniam serafo etendis flugilon Super teksajxo ecx duone tiel bela.

II

Standardoj flavaj, gloraj, orkoloraj, Sur ties tegmento flirtis kaj sxvebis; (Tio--cxio tio--okazis en la antikva Tempo de multantaŭaj tagoj) Kaj cxiu delikata venteto kiu lantis, En tiu dolcxa tiamo, Laŭ la remparoj, plumhava kaj pala, Foriris estigxinte flugilhava odoro.

III

Vagpromenantoj en tiu felicxa valo Tra du brillumaj fenestroj vidis Spiritojn movigxantajn muzike Laŭ bone agordita liutlegxo, Cxirkaux trono, kie sidante (Nova Porfirio!) En majesteco konforma kun lia gloro, Videblis la estro de la regno.

IV

Kaj tute perl- kaj rubenbrila Estis la bela palacopordego, Tra kiu alvenis fluante, fluante, fluante Kaj sencxese scintilante, Ehxoaro kies sola placxa Tasko estis laŭdkanti, En vocxoj de supera beleco, La spriton kaj la sagxecon de sia rego.

V

Sed malicajxoj, en roboj de malgxajo, Atakis la altan bienon de la monarko; (Ho, ni lamentu, cxar neniam nova mateno Tagigxos super li, cxagrenito!) Kaj, cxirkaux lia logxejo, la gloro Kiu rugxigxis kaj ekfloris Estas nur malhele memorita legendo Pri enterigitaj tempoj.

VI

Kaj hodiaŭaj vojaĝxantoj en tiu valo, Tra la rugxlumaj fenestroj, vidas Vastajn formojn kiuj movigxas fantazie Laŭ disonanca melodio; Dum, kvazaŭ rapida makabra rivero, Tra la pala pordego, Malbelega estajxaro elhastas sencxese, Kaj ridas--sed ne plu ridetas.

Mi bone memoras ke sugestoj estigitaj de tiu balado nin kondukis en pensvojon sur kiu evidentigxis opinio de Usxero kiun mi mencias malpli pro ties noveco (cxar aliaj homoj tiel opiniis) ol pro la persisto kun kiu li gxin proponis. Tiu opinio, en ties gxenerala formo, asertis la sensivecon de cxiaj vegetajxoj. Sed, en lia malbonordita fantazio la opinio alprenis pli auxdacan karakteron kaj transpaxis, en kelkaj kondicxoj, en la regnon de aferoj neorganikaj. Mankas al mi vortoj por esprimi la tutan etendon aux la sinceran *entuziasmon* de lia konvinko. La kredo tamen rilatis (kiel mi sugestetis antaŭe) al la grizaj sxtonoj de la logxejo de liaj antaŭpatroj. La kondicxoj de la sensiveco plenumigxis, li imagis, en la arangxosistemo de tiuj sxtonoj--en la ordo laŭ kiu ili estis apudmetitaj, kaj ankaŭ en tiu de la multaj fungoj sternitaj sur ili kaj de la putrintaj arboj cxirkauxstarantaj--antaŭ cxio en la longtempa seninterrompa daŭro de tiu arangxo kaj en ties duobligo en la trankvilaj akvoj de la lageto. La indico--la indico pri tiu sensiveco--videblis, li diris, (kaj cxi tie mi

eksaltetis dum li parolis) en la iompostioma tamen neprega kondensado de propra atmosfero ilia cxirkaux la akvoj kaj la muroj. La rezulto elmontrigxis, li aldonis, en tiu silenta, tamen gxenega kaj terura influo forminta dum jarcentoj la sortojn de lia familio, kaj farinta de *li* tion kion mi vidis--tion kio li nun estis. Komentadon tiaj opinioj malbezonas kaj neniajn komentojn mi faru.

Niaj libroj--la libroj konsistingintaj dum jaroj ne malgrandan parton de la mensa ekzisto de la malsanulo--nepre tauxgis, kiel oni rajtas supozi, al tiu fantoma karaktero. Ni kunstudis atentege verkojn kiel *Verdverdo kaj Verdflavo* de Graseto; *Belfegoro* de Makjavelio; *Cxielo kaj Infero* de Svedenborgo; *La Subtera Vojagxo* de Nikolao Klimo *de Holbergo*; *Kiromancio* de Roberto Fludo, tiun de Johano de Indagxineo, kaj tiun de Delacxambro; *Vojagxo en la Bluan Distancon* de Tiko, kaj *Urbo de la Suno* de Kampanelo. Nia plej sxatata volumo estis malgranda oktava eldono de *Directorium Inquisitorium*, de la Dominikano Ejmeriko de Gxirono; kaj estis partajxoj de *Pomponius Mela*, pri la malnovaj afrikaj satirusoj kaj egiptajxoj super kiuj Usxero sidis en primeditado dum horoj. Plejmulte placxis al li tamen tralegi precipe raran kaj kuriozan libron en kvartaj gotikajxoj--manlibron de forgesita eklezio--*Vigiliae Mortuorum Chorum Ecclesiae Maguntinae*.

Mi malsukcesis malpensi pri la sovagxa ceremoniaro de tiu verko kaj ties probable influo sur la hipokondriulon kiam, iun vesperon, dirinte abrupte al mi ke Damo Madelino ne plu ekzistas, li deklaris sian intencon konservi sxian kadavron dum du semajnoj (antaux ties fina enterigo) en unu el la multaj keloj situantaj interne de la cxefmuroj de la konstruajxo. La praktikan kialon tamen por tiu malkutima procedo mi pensis malhavi la rajton kontrauxstari. Kondukis la fraton al tiu decido (tiel li diris al mi) lia konsiderado pri la malkutima karaktero de la malsano de la mortinto, kelkaj maldiskretaj kaj avidaj demandoj flanke de sxiaj kuracistoj, kaj la fora kaj malkasxita loko de la familia tombejo. Mi malneu ke, rememorante la sinistran mienon de la homo kiun mi renkontis sur la sxtuparo en la tago de mia alveno cxe la domo, mi sentis nenian deziron malaprobi kion mi taksis plej favore maldangxera kaj neniel kontrauxnatura antauxzorgo.

Responde al la peto de Usxero, personamane mi helpis lin arangxi la provizoran entombigon. Kiam la kadavro ekestis en la cxerko, ni ambaux, kaj nur ni, gxin alportis al ties ripozejo. La kelo en kiu ni gxin deponis (kaj kiu dum tiom longa tempo restintis en fermado ke niaj torcxoj, duonsufokite en gxia prema atmosfero, disponigis al ni malmultan oportunun por kontrolado) estis malgranda, malseka kaj nepre malhavis rimedon per kiu enirigi lumon; lokigxante, je granda profundeco, neprege sub tiu parto de la konstruajxo kiun enestis mia persona cxambraro. Gxi plenumis, versxajne, en foraj feuxdaj epokoj, la malbonegan rolon de karcero kaj, en postaj tagoj, tiun de deponejo por pulvo aux alia ege bruliva materio, cxar parto de ties planko, kaj la tuta internajxo de longa arkopasejo tra kiu ni gxin atingis, estis zorge tegita je kupro. La pordego, farite el masiva fero, estis simile sxirmita. Gxia pezego faris malkutime akutan raspan sonon dum gxi movigxis sur siaj cxarniroj.

Subenmetinte nian malgxojigan sxargxon sur stablojn en tiu regiono de hororo, ni iom flanketurnis la ankoraux malsxrauxbitan kovrilon de la cxerko kaj rigardis la vizagxon de la enlogxanto. Rimarkinda simileco inter frato kaj fratino nun je la unua fojo altiris mian atenton; kaj Usxero, diveninte eble miajn pensojn, elmurmuris kelkajn vortojn informantajn ke la mortinto kaj li estis gegxemeloj kaj ke cxiam ekzistis inter ili simpatioj de apenaux komprenebla karaktero. Niaj rigardoj restis tamen malmultlonge sur la virino--cxar maleblis sxin rigardi senmire. La malsano tiel entombiginta sxin en la pleneco de la juneco, postlasis, kiel ofte okazas en cxiu malsanoj de ege katalepsia karaktero, la simlajxon de pala rugxigxo sur la brusto kaj la vizagxo, kaj sur la lipoj tiun suspektinde lantan rideton kiu estas tiel terura en la morto. Ni remetis kaj sxrauxbfiksis la kovrilon kaj, sxlosinte la feran pordegon, sekvis nian vojon, penadege, gxis la apenaux malpli malgajajn cxambrarojn de la supra parto de la domo.

Kaj nun, post kelkaj tagoj de amara lamentado, videbla sxangxigxo agis sur la trajtojn de la mensa malsano de mia amiko. Lia kutima maniero malaperis. Siajn ordinarajn okupojn li malatentis aux forgesis. Li vagiradis de cxambro al cxambro kun hasta, malkonstanta kaj sencela pasxo. La paleco de lia vizagxo alprenis, se tiajxo eblas, pli makabran koloron--sed la lumeco de liaj okuloj nepre estingigxintis. La antauxe malofta rauxketeco

de lia vocxo ne plu auxdigxis; kaj tremega vibradeto, kvazaux kauxzite de nepra teruro, karakterizis seninterrompe lian eldiradon. Estis momentoj, efektive, kiam mi pensis ke lia sencxese agitata menso baraktas sub la pezo de iu premega sekreto por malkovri kiun li penadas naskigi la bezonatan kuragxon. Alifoje mi devis konkludi ke cxio nur fontas el la malklarigeblaj kapricoj de la frenezio, cxar mi vidis lin spektadi malplenejojn dum horoj, en pozo de la plej profunda atento, kvazaux auxskultante iun imagan sonon. Malmirinde estas ke lia kondicxo min teruris--min infektis. Mi sentis supervenkite min, sxtelpasxe sed konstantaritime, la sovagxajn influojn de liaj personaj fantaziaj tamen imponegaj supersticxoj.

Estis precipe, kiam mi enlitigxis malfruhore en la nokto de la sep-oka tago post kiam ni deponis Damon Madelinon en la karceron, ke mi spertis la plenan potencon de tiaj sentoj. La dormo malkonsentis alproksimigxi mian liton--dum pli kaj pli forlantis la horoj. Mi penadis nuligi per logika rezonado la nervozecon kiu min regis. Mi strebis kredi ke pri granda parto, se ne pri la tutajxo de tio kion mi sentis, respondecas la mistifika influo de la morna meblaro de la cxambro--la malhelaj kaj cxifonigitaj drapajxoj kiuj, torture ekvigligite far la spirado de levigxanta sxtormo, sxanceligxis maltrankvile tien kaj reen sur la muroj kaj susuris malcerte inter la ornamajxoj de la lito. Sed miaj klopodoj vanis. Malbridebla tremado invadis iom post iom mian korpon; kaj, finfine, sur mian koron mem sidigxis inkubo de nepre senkiala timo. Forskuante tion per anhelado kaj luktogesto, mi min levis sur la kusenoj kaj, sincerege fiksrigardante la intensan malhelon de la cxambro, auxskultis--mi malscias la kialon, sed instinkta spirito min instigis--kelkajn mallauxtajn kaj malklarajn sonojn devenantajn, tra la pauxzoj de la sxtormo, kaj je longaj intertempoj, mi malsciis de kie. Supervenkite de intensa sento de hororo, neklarigebla kaj netolerebla, jxethaste mi vestigxis (cxar mi pensis ne plu povi dormi dum la nokto) kaj strebis min eligi el la lamentinda kondicxo en kiun mi falintis, per rapida cxirkauxpromenado, tien kaj reen, en la cxambraro.

Mi plenumis nur kelkajn cxirkauxiradojn en tiu maniero kiam malpeza pasxsono sur najbara sxtuparo min atentigis. Baldaux mi gxin rekonis kiel tiun de Usxero. La sekvintan momenton li frapsonis, kun delikata tusxo, cxe mia pordo kaj eniris, portante lampon. Lia vizagxo estis, kiel kutime, kadavre pala--sed aldone enestis lian rigardon speco de freneza gxojego--en lia tuta konduto vidigxis speco de versxajne retenita *histerio*. Lia maniero min konsternegis--sed io ajn prefereblis al la soleco kiun mi tolerintis dum tiom longa tempo, kaj mi ecx antauxgxuis lian kuneston kiel konsolon.

"Kaj cxu vi gxin ne vidis?" li diris abrupte, cxirkauxrigardinte fikse en silento dum kelkaj momentoj--"cxu tial vi ne vidis gxin?--nu, atendu! gxin vi ja vidis." Tiel parolinte, kaj zorge sxirminte sian lampon, li hastis al unu el la fenestroklapoj kaj jxetgeste malfermis gxin libere antaux la sxtormo.

La impeta kolerego de la eniranta vento preskaux nin levis de sur la piedoj. Temis, efektive, pri sxtorma tamen severe bela nokto, nokto sovagxe aparta pro sia teruro kaj sia beleco. Versxajne kirlventego kunamasigintis sian potencon en nia cxirkauxejo; cxar okazis oftaj kaj fortegaj sxangxigxoj de la blodirekto de la vento; kaj la preterkutima denseco de la nuboj (kiuj pendis tiel malsupre ke ili premis la turetojn de la domo) ne malhelpis nin percepti la vivecan vigecon je kiuj ili flugis de cxuij punktoj unuj kontraux la aliajn, sen foriri en la distancon. Mi diras ke ecx ilia preterkutima denseco ne malhelpis nin percepti tion--tamen ni gxuis nenian ekvidon pri la luno aux la steloj--nek okazis iu ajn ekbrilo de fulmo. Sed la subaj surfacoj de la enormaj kunamasoj de agitita vapore, aldone al cxuij surteraj objektoj nin proksime cxirkauxantaj, ardis en la kontrauxnatura lumo de malklare scintila kaj klare videbla gasa elspirajxo kiu cxirkauxpendis kaj vualis la domegon.

"Vi malrigardu--vi nepre malrigardu tion!" mi diris, tremegante, al Usxero, dum mi lin kondukis, kun delikata perforto, de la fenestro gxis segxo. "Cxi tiuj aperajxoj, kiuj vin konsternas, estas nur ne malkutimaj elektraj fenomenoj--aux povas esti ke ilia makabra naskigxo fontas el la fetora miasmo de la lagetito. Ni fermu tiun klapon; la aero estas malvarmiga kaj minacas vian korpon. Jen estas unu el viaj plej sxatataj aventurromanoj. Mi legu kaj vi auxskultu; kaj tiel kune ni forpasigu cxi tiun teruran nokton."

La antikva volumo enmanigita de mi estis *Freneza Rendevuo* de Kavaliro Lanceloto Kaningo; sed pli por

maltauxga sxerco ol por serioza aserto mi nomis gxin plej sxatata libro de Usxero; cxar, efektive, gxia maldeca kaj senimaga longeco enhavis malmulton povantan interesi la altan kaj spiritan idealecon de mia amiko. Gxi estis tamen la sola cxemana libro; kaj mi nutris svagan esperon ke en la ekstremismo mem de la malsagxajxo kiun mi deziris legi (cxar la historio de mensaj malsanoj plenas je similaj anomalioj) trovos malstrecxigxon la ekscitigxo nun agitanta la hipokondriulon. Se mi kuragxintus taksi la situacion, efektive, laux la freneza trostrecxita mieno de entuziasmo kun kiu li auxskultis, aux sxajnis auxskulti, la vortojn de la rakonto, eble mi rajtintus min gratuli pri la sukceso de mia procedo.

Mi alvenintis tiun bone konatan parton de la rakonto kie Etelredo, heroo de la Rendevuo, malsukcesinte peti pacan eniron en la logxejon de la ermito, entreprenas eniri perforte. Cxi tie, oni memoru, la rakonto tekstas jene:

"Kaj Etelredo, kiu havis nature kuragxan koron kaj kiu estis nun des pli forta pro la potenco de la vino kiun li trinkintis, ne plu prokrastis alparoli la ermiton, kiu havis, verdire, obstinan kaj malican karakteron, sed, sentante la pluvon sur siajn sxultrojn, kaj timante pligrandigxon de la sxtormo, levis senhezite sian klabon, kaj, per battoj, rapide faris malfermajxon por sia gantita mano en la lignajxo de la pordo; kaj nun tirante fortege, li tiel fendis kaj frakasis kaj disigis cxion ke la bruo de la seka kaj kavsona ligno forsendis ehxoan alarmsignalon en la tutan arbaron."

Je la fino de tiu frazo mi eksaltetis kaj, dum momento, pauxzis; cxar sxajnis al mi (kvankam tujege mi konkludis ke mia ekscitita fantazio min trompis)--sxajnis al mi ke, el iu forega parto de la domego atingis, malklare, miajn orelojn, io povanta esti, en sia preciza simileco de karaktero, la ehxado (tamen sufokita kaj mallauxta, kompreneble) de la krak- kaj frakassonoj mem kiujn Kavaliro Lanceloto tiom zorgadetale priskribis. Estis, sendube, nur la koincido kiu fikstenis mian atenton; cxar, inter la klakado de la fenestroklapoj kaj la kutimaj kunmiksitaj bruoj de la ade plifortigxanta sxtormo, la sono enhavis en si mem nenion, certe, rajtantan min interesi aux perturbi. Mi dauxrigis la rakonton:

"Sed la brava cxampiono Etelredo, nun trairinte la pordon, ege kolerigxis kaj mistifikigxis perceptante nenian signon pri la malica ermito; sed, anstatauxe, renkontante drakon de skvama kaj granddimensia aspekto kaj fajra lango, sidantan en gardpozo antaux palaco de oro, kun planko de argento; kaj sur la muro pendis sxildo de brila latuno surportanta tiun surskribon:

Konkerinto estas kiu cxi-tien eniras; Gajnos la sxildon kiu pereigos la drakon;

kaj Etelredo levis la klabon kaj frapis la kapon de la drako, kiu falis antaux li, kaj liveris sian pestan spiradon kun sxirkriego tiel terura kaj rauxka, kaj krome tiel penetranta, ke Etelredo sentis la deziron manfermi la orelojn kontraux ties timigege bruoj, kies ekvivalento neniam antauxe auxdigxis."

Cxi tie denove mi pauxzis abrupte, kaj spertis nun senton de sovagxa mirego--cxar nepre maleblis dubi, en la nuna kazo, ke efektive mi auxdis (kvankam el kiu direkto gxi fontis mi malsukcesis diri) mallauxtan kaj sxajne foran, tamen rauxkan, dauxran kaj preterkutiman kri- aux gratsonon--la nepran ekvivalenton de tio kion mia imago jam naskigis por la kontrauxnatura kriego de la drako tia kian priskribis la rakontisto.

Premite, kiel mi ja estis, je la okazo de la dua kaj eksterordinarega koincido, far mil kontrauxstarantaj sensacoj, en kiuj superis miro kaj terurego, mi retenis tamen suficxan spiritopretecon por eviti eksciti, per iu ajn komento, la sentivan nervozecon de mia kunestanto. Mi nepre malcertis cxu li rimarkis la koncernajn sonojn; kvankam, efektive, dum la lastaj kelkaj minutoj okazis stranga sxangxigxo en lia konduto. De pozicio alfrontinta la mian, iom post iom li cxirkauxmovis sian segxon gxis gxin postenigi en alfrontado al la cxambropordo; tial mi gxuis nur duonvidon pri liaj trajtoj kvankam mi konsciis ke liaj lipoj tremetas, kvazaux en neauxdebla murmurado. Lia kapo falintis sur sian bruston--sed mi certis ke li ne estas en la dormo, pro la largxa kaj rigida malfermajxo de la okulo kiam mi ekvidetis gxin en profilo. La emocio de lia korpo, cetere, malakordis kun tiu pensado--cxar li sxanceligxis de flanko al flanko kun delikata tamen konstanta kaj

sensxangxa svingado. Rapide konsciinte pri cxio tio, mi reprenis la rakonton de Lanceloto, kiu tekstis jene:

"Kaj nun la cxampiono, eskapinte el la terura furiozo de la drako, pripensante la latunan sxildon kaj la rompon de la cxarmo gxin surkusxanta, forigis la kadavron de sur la vojo antaux si kaj alproksimigxis kuragxe trans la argxentan pavimon de la kastelo gxis la muro kie pendis la sxildo; kiu verdire ne atendis lian finalvenon, sed sin faligis cxe liaj piedoj sur la argxentan plankon kun grandega kaj sonorega bruacxo."

Tujege post kiam tiuj silaboj trapasis miajn lipojn--kvazaux efektive en tiu momento latuna sxildo falis peze sur argxentan plankon--mi perceptis distingon, kavsonan, metalan kaj sonoregan, sed sxajne dampitan reehxadon. Entute maltrankviligite, mi starigxis eksalte; sed la konstanta sinlulado de Usxero dauxris seninterrompe. Mi alhastis la segxon sur kiu li sidis. Lia rigardo estis fiksfleksita antaux li kaj tra lia tuta vizagxo regis sxtona rigideco. Sed, dum mi metis la manon sur lian sxultron, forta tremego skuis lian tutan korpon; malsaneca rideto tremetis cxirkaux liaj lipoj; kaj mi vidis ke li parolas en mallauxta, hasta, galimatia murmurado, kvazaux malkonsciante pri mia cxeesto. Klinigxante proksime super li, finfine mi komprenis la teruran signifon de liaj vortoj.

"Malauxdi gxin?--tute kontrauxe, mi ja auxdas gxin kaj jam antauxe gxin auxdis. De longaj--longaj--longaj--multaj minutoj, multaj horoj, multaj tagoj, mi auxdas gxin--tamen mi malkuragxis--ho, kompatu min, mizeran mizerulon kiu mi estas!--mankis al mi la kuragxo--mankis la *kuragxo* ekparoli! *Ni entombigis sxin viva!* Cxu mi ne diris ke miaj sensoj estas akutaj? Mi *nun* diru al vi ke mi auxdis sxiajn unuajn malfortajn movigxojn en la kava cxerko. Mi auxdis ilin--antaux multaj, multaj tagoj--tamen mankis al mi la kuragxo--*mankis la kuragxo ekparoli!* Kaj nun--hodiauxnokte--Etelredo--ho! ho!--la rompo de la pordo de la ermito, kaj la mortokriego de la drako, kaj la sonorego de la sxildo!--ni diru, anstatauxe, la frakaso de sxia cxerko kaj la grincado de la feraj cxarniroj de la karcero kaj sxiaj baraktoj interne de la latuntegita arkopasejo de la kelo! Ho, kien mi forrapidu? Cxu baldauxege sxi ne aperos cxi tie? Cxu sxi ne hastas por riproxi min pri mia senkonsiderado? Cxu mi ne auxdis sxiajn pasxojn sur la sxtuparo?--Cxu mi ne perceptas tiun pezan kaj teruran batadon de sxia koro? FRENEZULO!" Cxi tie li saltstarigxis furioze, elkriegante siajn silabojn, kvazaux en la strebado li rezignus sian animon. "FRENEZULO! MI DIRAS AL VI KE SXI NUN STARAS ALIFLANKE DE LA PORDO!"

Kvazaux en la preterhoma energio de lia eldiro eltrovigxis la potenco de iu sorcxo--la grandegaj antikvaj paneloj kiujn la parolinto indikis pergeste, malfermis malrapide, en tiu momento, siajn pezegajn kaj ebonajn makzelojn. Tio estis la faro de la hastega ekblovo--sed tiam ekstere de tiuj pordoj ja staris la alta kaj envolvita figuro de Damo Madelino de Usxero. Estis sango sur sxiaj blankaj roboj kaj la indicoj de kruela luktado sur cxiu hauxtero de sxia marasmigita framo. Dum momento sxi restis tremante kaj sxanceligxante de flanko al flanko sur la sojlo, tiam, kun mallauxta gxemanta krio, enfalis pezege sur la korpon de sia frato kaj en siaj perfortaj kaj nun finaj mortodoloregoj, lin faligis surplanken, kadavron kaj viktimon de la teruroj kiujn li antauxtimis.

El tiu cxambro kaj el tiu domo mi fugxis konsternigite. La sxtormo dauxre agis kun sia tuta furiozo dum mi min trovis transiranta la malnovan digvojon. Subite pafiris laux la vojo sovagxa lumo kaj mi turnigxis por vidi de kie devenis tiel malkutima brilego; cxar restis malantaux mi nur la vasta domo kaj ties ombroj. La brilego fontis el plena, subigxanta, sangorugxa luno kiu nun scintilis klarege tra tiu antauxe apenaux videbla fendigxo kiu, laux mia pli frua priskribo, etendigxis ekde la tegmento de la konstruajxo, en zigzaga direkto, gxis ties bazo. Dum mi spektadis, tiu fendigxo plilargigxis rapidege--sentigxis feroca ekspiro de la kirlvento--la tuta orbo de la satelito aperis subite antaux mia rigardo--mia cerbo sxanceligxis dum mi vidis disigxi hastege la potencajn murojn--auxdigxis longa tumulta kriegado kvazaux la sono de mil akvoj--kaj la profunda kaj mucida lageto cxe miaj piedoj fermigxis moroze kaj silente sur la eroj de "USXERO-DOMO."

ALCOTT, LOUISA MAY: MIA KONTRABANDULO

ANDERSON, SHERWOOD: TRI NOVELOJ ("La Morto en la Arbaro," "La Reveno," "La Perdita Romano")

FITZGERALD, F. SCOTT: LA DIAMANTO TIEL GRANDA KIEL RIC-HOTELO

HAWTHORNE, NATHANIEL: TRI NOVELOJ ("La Eksperimento de D-ro Hejdegero," "La Nigra Vualo de la Pastoro," "Juna Bonulo Brauxno")

IRVING, WASHINGTON: LA LEGENDO DE DORM-VALETO

IRVING, WASHINGTON: TRI NOVELOJ ("Ripo van-Vinklo," "Al la Leganto," "Aventuro de la Germana Studento")

JAMES, HENRY: LA TURNO DE LA SXRAUXBO (en tri libretoj: I, II, III)

POE, EDGAR ALLAN: LA FALO DE USXERO-DOMO

POE, EDGAR ALLAN: LA MURDOJ DE KADAVREJO-STRATO

POE, EDGAR ALLAN: TRI NOVELOJ ("La Barelo de Amontilado," "La Denuncema Koro," "Manuskripto Trovita en Botelo")

TWAIN, MARK: TRI CETERAJ NOVELOJ ("La Amaventuro de la Eskimoa Frauxlino," "Kanibalismo en la Vagonoj," "Bonsxanco")

TWAIN, MARK: TRI NOVELOJ ("Konfeso de Mortanto," "La Fifama Saltanta Rano de Kalavero-Konteo," "La Rakonto pri la Malbonkondata Knabeto")

WHARTON, EDITH: ALIAJ TEMPOJ

WHARTON, EDITH: LA LONGA DAUXRO

End of the Project Gutenberg EBook of La Falo de Usxero-Domo, by Edgar Poe

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK LA FALO DE USXERO-DOMO ***

***** This file should be named 17425.txt or 17425.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/1/7/4/2/17425/>

Produced by Robert L. Read, William Patterson and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as

creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30

days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement

shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pgla.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pgla.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pgla.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gbnewby@pgla.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or

determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

La Falo de U?ero-Domo

A free ebook from <http://manybooks.net/>